

Rozhodčí řízení v mezinárodních obchodních vztazích - výhody a nevýhody ve srovnání se soudním řešením sporů

Tématem příspěvku je „Rozhodčí řízení v mezinárodních obchodních vztazích - výhody a nevýhody ve srovnání se soudním řešením sporů.“ V mezinárodních obchodních vztazích je rozhodčí řízení oblíbenou a poměrně často využívanou cestou, jak řešit spory, které z mezinárodních obchodních vztahů vznikají. Rozhodčí řízení je metodou alternativního (mimosoudního) řešení sporů, které má řadu výhod, ale i některé nevýhody.

Pokud se tedy smluvní strany v mezinárodních obchodních vztazích rozhodnou řešit své spory prostřednictvím rozhodčího řízení namísto soudně, měly by mít dopředu dostatečně jasnou představu jak o výhodách, tak i o nevýhodách rozhodčího řízení, a to nikoliv obecně, ale právě v kontextu mezinárodních obchodních vztahů, kde mnohdy některé výhody i nevýhody být více zřetelné než ve vnitrostátních sporech.

Cílem příspěvku je představit nejvýznamnější výhody a nevýhody rozhodčího řízení v mezinárodních obchodních vztazích, a to na konkrétních případech z praxe či legislativy. Vzhledem k tomu, že výhod i nevýhod rozhodčího řízení je nespočet, je dále pozornost skutečně věnována jen těm, které ze své zkušenosti považují za nejvýznamnější. Jak rozhodčí řízení, tak i soudní řešení sporů jsou způsoby, jak dosáhnout autoritativního řešení sporu mezi smluvními stranami a uplatnit své oprávněné nároky.

Rozhodčí řízení

V obecné rovině je možné uvést, že rozhodčí řešení je jednou z alternativních (mimosoudních) metod řešení sporů. Rozhodčí řízení, které je v odborné literatuře někdy označováno rovněž termínem „arbitráž“, je možné definovat jako „řešení sporů soukromou osobou požívající vážnost a důvěru stran.“^[1] Tato soukromá osoba je označována jako „rozhodce.“^[2]

Další definice, se kterou se lze v odborné literatuře setkat pak rozhodčí řízení vymezuje jako „prostředek, v jehož rámci je rozhodování o zájmech jedné nebo více osob svěřeno jedné jiné nebo více jiným osobám – rozhodcům –, které odvozují svou pravomoc od dohody stran (v rámci objektivní a subjektivní arbitrability), nikoli od orgánů státu.“^[3] Je však nutné vzít v úvahu i fakt, že pravomoc rozhodce je vždy odvozována rovněž od legislativního (zákonného) rámce, kterým konkrétní právní řád rozhodčí řízení upravuje.^[4]

V této souvislosti je nutné zmínit, že jednotlivé právní řády obvykle obsahují určité limity, v jejichž rámci je možné rozhodčí řízení k řešení sporů využít. Příkladem takových limitů je česká legislativa, kdy zákon č. [216/1994 Sb.](#), o rozhodčím řízení ve znění platném a účinném v době zpracování tohoto článku^[5] umožňuje, aby byly prostřednictvím rozhodčího řízení řešeny majetkové spory mezi stranami s výjimkou sporů, v nichž je jednou ze sporných stran spotřebitel, se kterým uzavírá smlouvu podnikatel. Dále je možné v rozhodčím řízení řešit spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a také incidenční spory, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc

soudu, popř. to o nich stanoví zvláštní zákon.[6] Z hlediska uplatnění rozhodčího řízení v mezinárodním obchodě je však potřeba vzít v úvahu, že každý právní řád má trochu jinou národní právní úpravu, čímž umožňuje řešit prostřednictvím rozhodčího řízení jiný okruh sporů.[7]

Je možné se setkat rovněž s vymezením, které říká, že se jedná o takové řízení, jehož výsledkem je autoritativní rozhodnutí vydané rozhodcem. Toto autoritativní rozhodnutí je označováno jako „rozhodčí nález.“ Pro rozhodčí nález je charakteristické, že je konečný, pravomocný a také vykonatelný. Uvedené znamená, že má stejnou právní povahu jako pravomocný rozsudek vydaný soudem a stejně jako v případě soudního řízení končí rozhodčí řízení vydáním rozhodnutí, které má autoritativní povahu (tj. nikoliv dohodou jako je tomu u jiných forem alternativního řešení sporů, k nimž patří například mediace).[8]

Charakteristickým rysem rozhodčího řízení je jednak skutečnost, že spor je rozhodován soukromoprávní osobou, která však musí splňovat podmínky nezávislosti a nestrannosti stejně jako další podmínky, které plynou z legislativy (ty se opět v různých zemích do určité míry odlišují).[9] Dále je možné za charakteristické rysy rozhodčího řízení považovat rovněž skutečnost, že se jedná o poměrně rychlou a méně formální cestu, která vede k vydání autoritativního rozhodnutí, které je vykonatelné (lze se tedy nároku, který je formulován v rozhodčím nálezu domoci například prostřednictvím exekuce). Typické uplatnění nachází rozhodčí řízení právě v mezinárodním obchodě.[10]

Soudní řešení sporů

Soudní řízení je způsob řešení sporů, které probíhá před soudy, přičemž jeho základním cílem je vydání autoritativního rozhodnutí ve sporné věci, jehož prostřednictvím se buď zakládají, mění anebo ruší práva anebo povinnosti určité osoby (v takovém případě se jedná o konstitutivní rozhodnutí) anebo je autoritativně prohlašováno, že určitá osoba nějaká práva anebo povinnosti buď má anebo nemá (v takovém případě se jedná o deklaratorní rozhodnutí).[11]

V kontextu pojednání o výhodách a nevýhodách rozhodčího řízení je vhodné věnovat pozornost primárně občanskému (civilnímu) soudnímu řízení, ve kterém je možné řešit ty samé záležitosti jako v rozhodčím řízení (nicméně nelze opomíjet fakt, že pravomoc civilních soudů je ve srovnání s pravomocí rozhodců v rozhodčím řízení) výrazně širší. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád stanoví, že „v občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.“[12]

V soudním řízení jsou tak spory rozhodovány prostřednictvím soudů, které jsou v rámci státu uspořádány do soustavy soudů, kdy každý soud má jak svoji pravomoc, tak svoji působnost, čímž je oprávněn řešit určitý okruh záležitostí, který je danému soudu svěřen. Řízení před soudy je formalizované, má jednotlivé fáze (např. zahájení, dokazování, vyhlášení rozsudku, doručování, ale i možnost uplatnit opravné prostředky a rozhodování o opravných prostředcích). Soudní řízení je velmi detailně upraveno prostřednictvím legislativy jednotlivých států, přičemž soudy jsou orgány těchto států, čímž musí rozhodovat podle právního řádu státu, ve kterém je spor soudně řešen. Spojení s jedním státem se pak projevuje i v dalších otázkách (např. v jazyce, ve kterém se řízení vede apod.).[13]

Obecně k výhodám a nevýhodám rozhodčího řízení ve srovnání se soudním řešením sporů

Odborná literatura obvykle zmiňuje celou řadu výhod, ale i nevod rozhodčího řízení. K nejvýznamnějším výhodám patří zejména úspora nákladů spojených s vedeným řízením a také rychlost řešení sporu. Velkou výhodou v případě, že jsou řešeny spory z mezinárodního obchodu pak

může být rovněž možnost řešit spor na neutrálním sudišti, zvolit si jazyk a právní řád, podle něhož má být spor rozhodován, možnost omezit vliv národního práva, popř. dokonce rozhodovat spor podle zásad spravedlnosti, dále také skutečnost, že strany sporu si mohou zvolit rozhodce, který bude jejich spor řešit. Lze také dosáhnout rozhodnutí, které bude snadno vykonatelné v různých státech světa.[\[14\]](#)

Naopak mezi nejzásadnější nevýhody rozhodčího řízení se obvykle řadí skutečnost, že pravomoc rozhodců je obvykle užší než pravomoc soudců (nelze např. vynucovat splnění některých procesních povinností, nelze řešit všechny typy sporů v rozhodčím řízení, dle českého právního řádu rozhodci nemohou vydávat předběžná opatření apod.), za nevýhodu lze označit i jednoinstančnost rozhodčího řízení stejně jako nejednotnost v rozhodování rozhodců (jednak nedochází k publikování rozhodčích nálezů tak jako je tomu u judikatury, nedochází ani ke sjednocování rozhodovací praxe tak, jak je tomu u soudů). Význam má i různé pojetí arbitrability sporů v různých právních rádech.[\[15\]](#)

Před samotným pojednáním o nejvýznamnějších výhodách i nevýhodách rozhodčího řízení je nutné rovněž poukázat na skutečnost, že na každou charakteristiku (výhodu i nevýhodu) rozhodčího řízení je možné nahlížet z různých úhlů pohledu. Z tohoto důvodu může některá charakteristika být pro jednoho člověka (či právnickou osobu) výhodou, pro jiného naopak nevýhodou. Nelze zapomínat ani na skutečnost, že rozhodčí řízení se neustále vyvíjí stejně jako se vyvíjí prostředí mezinárodního obchodu i legislativa, čímž některé výhody i nevýhody procházejí určitými proměnami v průběhu času a může docházet k tomu, že jsou určitým způsobem relativizovány.

Výhody rozhodčího řízení

S ohledem na rozsáhlost tématu je dále pozornost věnována vybraným výhodám, ke kterým patří nižší náklady řízení, rychlost řešení sporu, ale také využití neutrálního sudiště společně s možností volby jazyka řízení i právního řádu (popř. pravidel), podle kterých má být věc rozhodována. Na uvedené výhody je nahlíženo z více různých úhlů pohledu, čímž jsou v některých případech do určité míry relativizovány, což potvrzují i příklady z praxe.

Nižší náklady na řízení

Velmi často zmiňovanou výhodou rozhodčího řízení jsou nižší náklady než v případě, že by byl spor řešen soudní cestou. Tuto výhodu uvádějí mnohé odborné zdroje, nicméně jedná se o výhodu, která se netýká všech případů řešení sporů prostřednictvím rozhodčího řízení, ale záleží primárně na tom, kdo je rozhodcem, který má daný spor rozhodovat, popř. zda je spor rozhodován ad hoc rozhodcem anebo některým stálým rozhodčím soudem či arbitrážním centrem. Vliv má samozřejmě i počet rozhodců (tj. zda spor rozhoduje jeden rozhodce anebo rozhodčí senát sestávající z vyššího počtu rozhodců). Vliv má často rovněž otázka, zda je rozhodován vnitrostátní anebo mezinárodní spor.

V obecné rovině je možné uvést, že v České republice je obvykle při rozhodování sporu ad hoc rozhodcem účtován poplatek za rozhodčí řízení, který se pohybuje okolo 4 % z hodnoty majetkového sporu. Tato hodnota je poměrně ustálená, nicméně i tak se lze setkat jak s rozhodci, kteří účtují nižší poplatky (např. Arbitrážní centrum s.r.o., které účtuje jen 3 %[\[16\]](#) anebo Czech arbitration centre s.r.o., kde je vyžadován poplatek pouze ve výši 2,5 % z hodnoty sporu),[\[17\]](#) tak i s rozhodci, kteří naopak účtují vyšší poplatky (např. Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR u sporů nižší hodnoty vyžaduje až 5 000 Kč a k tomu navíc 5,5 % z hodnoty sporu), pokud se jedná o spor s mezinárodním prvkem, u hodnoty sporu do 4999 Eur činí poplatek 300 Eur a k tomu 10 % z hodnoty sporu.[\[18\]](#) Rovněž Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře České republiky požaduje u tuzemských sporů úhradu 5 % z hodnoty sporu, u mezinárodních sporů se pak jedná o fixně stanovenou hodnotu, která u sporu do 100 000 Kč činí 10 000 Kč a dalších 5 000 Kč činí paušál na správní náklady, u vyšších hodnot sporu se pak procentuální hodnota poplatku vůči hodnotě sporu mírně snižuje.[\[19\]](#)

V soudním řízení je přitom až na výjimky hrazen poplatek ve výši 5 % z hodnoty sporu.[20]

Z uvedeného tedy plyne, že rozhodčí řízení by ve většině případů mělo být o něco méně nákladné než soudní řízení, nicméně je třeba zmínit, že většina rozhodců i arbitrážních center a rozhodčích soudů má stanoven rovněž minimální poplatek, který vyžaduje, tudíž zejména u předmětů sporu s nízkou hodnotou, může být rozhodčí řízení naopak dražší, protože dle zákona o soudních poplatcích se u sporů s hodnotou do 20 000 Kč hradí poplatek ve výši 1000 Kč, dále pak poplatek ve výši 5 %, [21] zatímco u rozhodců je poměrně běžný vyšší minimální poplatek. Příkladem může být Rozhodčí soud při hospodářské a agrární komoře ČR, kde je minimální výše poplatku u tuzemského sporu stanoven na 11 000 Kč, u jiných sporů se jedná o 10 000 Kč a paušální úhradu nákladů ve výši 5 000 Kč. [22] U ad hoc rozhodců či arbitrážních center jsou obvykle tyto minimální částky nižší, například minimálně 2 500 Kč u Czech arbitration centre s.r.o. [23]

V kontextu sporů z mezinárodního obchodu je nutné zmínit rovněž náklady spojené s řešením sporů před rozhodčími soudy a arbitrážními centry v zahraničí. Například u Vienna International Arbitral Centre vyžaduje v případě, kdy je věc rozhodována jedním rozhodcem 6 % z hodnoty sporu, minimálně však 3 000 Eur. Vedle toho jsou v řadě případů přičítány různé administrativní poplatky. [24] Není přitom neobvyklé, že odměna je stanovována paušální částkou, která je odstupňována v návaznosti na hodnotu předmětu sporu, navíc je poplatek často dělen na více položek (např. za nařízené jednání, za administraci sporu apod.). Není tedy určována v procentech. Příkladem je třeba arbitrážní centrum ElArb, které si jako minimální poplatek za rozhodčí řízení účtuje 2700 Eur a dalších 500 Eur je poplatek za administraci sporu, což znamená celkem minimální poplatek ve výši 3200 Eur, v případě sporů o vyšší hodnoty je pak poplatek i vyšší. [25] Příklady je přitom celá řada a je zřejmé, že u některých institucí věnujících se rozhodčímu řízení jsou poplatky, a to zejména poplatky v případě, že je řešen mezinárodní spor, poměrně vysoké.

V návaznosti na výše uvedené je vhodné náklady na řešení sporu analyzovat na dvou konkrétních případech majetkových hodnot. V jednom případě se jedná o nízkou částku, o kterou se spor vede, ve druhém případě se jedná o vyšší částku, přičemž jsou vypočteny náklady u několika různých institucí a porovnány se soudními náklady v případě, kdy by byl příslušný k rozhodování sporu český soud. V prvním případě je předmětem sporu částka 25 000 Kč (odpovídající částce 1026 Eur). [26] Ve druhém případě se pak jedná o částku ve výši 458 000 Kč (odpovídající částce 18 790 Eur). [27] V tabulce č. 1 jsou k vidění částky, které by byly zaplacený na poplatcích v případě, kdy by se jednalo o hodnotu sporu 25 000 Kč, v tabulce č. 2 pak v případě, kdy by hodnota sporu činila 458 000 Kč. Tabulky zohledňují pouze poplatky spojené přímo s rozhodčím řízením (resp. řízením před soudem), neberou v potaz další náklady, k nimž se typicky řadí zejména náklady na právní zastoupení stran sporu. Vždy se vychází z předpokladu, že se jedná o mezinárodní spor (pokud je v ceně rozdíl).

Tabulka č. 1: Náklady na řešení sporu v případě majetkové hodnoty ve výši 25 000 Kč (1026 Eur)

	Poplatek za rozhodčí řízení	Administrativní poplatky	Celkem
Arbitrážní centrum s.r.o.	5000 Kč	0 Kč	5000 Kč
Czech arbitration centre s.r.o.,	2500 Kč	0 Kč	2500 Kč
Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR	402 Eur (9799 Kč)	215 Eur (5241 Kč)	617 Eur (15040 Kč)
Rozhodčí soud při HaAK ČR	10000 Kč	5000 Kč	15000Kč
Vienna International Arbitral Centre	3000 Eur (73 125 Kč)	500 + 500 Eur (24375 Kč)	4000 Eur (97500 Kč)
ElArb	2700 Eur (65813 Kč)	500 Eur (12188 Kč)	3200 Eur (78001 Kč)
Český soud	1250 Kč	0 Kč	1250 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

U sporu o menší částku (tj. 25 000 Kč) je tedy zřejmé, že výhoda nižší ceny rozhodčího řízení neplatí, protože s ohledem na skutečnost, že většina rozhodců a rozhodčích soudů či arbitrážních center má nastavené minimální poplatky, které výrazně převyšují procentuální podíl z majetkové hodnoty u menších částek, dále je zde parné, že zejména zahraniční instituce mají poplatky za rozhodčí řízení výrazně vyšší, než je obvyklé v českém prostředí.

Tabulka č. 2: Náklady na řešení sporu v případě majetkové hodnoty ve výši 458 000 Kč (18 790 Eur)

	Poplatek za rozhodčí řízení	Administrativní poplatky	Celkem
Arbitrážní centrum s.r.o.	13740 Kč	0 Kč	13740 Kč
Czech arbitration centre s.r.o.,	11450 Kč	0 Kč	11450 Kč
Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR	1823 Eur (44 436 Kč)	479 Eur (11676 Kč)	2302 (56112 Kč)
Rozhodčí soud při HAK ČR	42500 Kč	27000 Kč	69520 Kč
Vienna International Arbitral Centre	8590 Eur (209381 Kč)	1500 + 4869 Eur (155244 Kč)	15319 Kč (364625 Kč)
ElArb	2700 Eur (65813 Kč)	500 Eur (12186 Kč)	3200 Eur (77999 Kč)
Český soud	22900 Kč	0 Kč	22900 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 2 vyplývá, že u vyšších částek (v řádu statisíců) se rozhodčí řízení v mnoha případech vyplatí, nicméně zejména u zahraničních institucí, které mají určité renomé, je řešení sporu obvykle dražší než před soudem, tudíž ani zde není výhoda jednoznačná.

Jak je z výše uvedených příkladů zřejmé, výhoda nižších nákladů rozhodčího řízení je relativní a platí zejména u sporů o vyšší částky, u sporů o nižší částky tato výhoda mnohdy neplatí. Proto je třeba na tuto výhodu vždy nahlížet optikou konkrétního případu a vyhodnocovat ji i v kontextu dalších výhod a nevýhod rozhodčího řízení.

Rychlost řešení sporu

Další významnou výhodou, která je v souvislosti s rozhodčím řízením často zmiňována, je rychlost řízení. V této souvislosti je třeba zmínit, že zdaleka ne ke všem institucím, které se rozhodčím řízením zabývají, lze dohledat relevantní statistiky, které by tuto výhodu potvrzovaly anebo naopak vyvracely. Je pravdou, že mnohé instituce na svých webových stránkách uvádějí určitou délku rozhodčího řízení, která je jejich standardem. Je samozřejmě otázkou, zda jsou uváděné termíny dodržovány ve všech případech, popř. alespoň v naprosté většině anebo nikoliv. Každopádně například Arbitrážní centrum s.r.o. pak na svých webových stránkách uvádí, že průměrná délka řešení sporu u nich se pohybuje mezi 4 a 12 týdny.[\[28\]](#) Řada institucí, které se věnují rozhodčímu řízení však konkrétní údaje týkající se délky trvání rozhodčího řízení veřejně neuvádí, a to ani ve statistikách a výročních zprávách.

Například Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře ČR ve svém Řádu rozhodčího soudu umožňuje využít zrychlené řízení, ve kterém jsou zkráceny veškeré lhůty, což by mělo napomoci k rychlejšímu vyřešení celého sporu.[\[29\]](#) Je však otázkou, jak je toto ustanovení aplikováno v praxi a v kolika případech je skutečně využito.

V České republice je pro srovnání dále možné dohledat informaci o délce trvání soudního řízení. Výroční zpráva Ministerstva spravedlnosti za rok 2021 uvádí, že v roce 2021 trvalo civilní řízení v průměru 271 dní v prvním stupni u okresních soudů, následně se v mnoha případech strany sporu odvolávají, přičemž odvolací řízení u krajských soudů v průměru trvalo 126 dní, pokud je odvolacím soudem vrchní soud, trvalo odvolací řízení v průměru 364 dní u Vrchního soudu v Praze a 233 dní u Vrchního soudu v Olomouci.[\[30\]](#) Z uvedeného lze usuzovat na skutečnost, že řízení před soudy bude obvykle trvat déle než rozhodčí řízení, nicméně budou existovat případy, kdy rozhodčí řízení např. z důvodu složitosti věci trvá déle anebo je věc naopak soudem rychle vyřízena, čímž může soud v některých případech vést řízení i podobně krátkou dobu jako soud, nicméně nebude to patrně pravidlem. Kratší doba řešení věci ej totiž u rozhodčího řízení podpořena i zásadou jednoinstančnosti, která je pro rozhodčí řízení charakteristická.[\[31\]](#)

Neutrální sudiště společně s volbou právního řádu a jazyka

V mezinárodním obchodě se dále často zdůrazňuje skutečnost, že je možné si zvolit jak místo, kde bude spor rozhodcem rozhodován, čímž lze dosáhnout toho, aby spor byl řešen v jiné (třetí) zemi, ze které nepochází ani jedna ze stran, čímž nemá výhody spojené se znalostí kultury, mentality, obchodního prostředí, ale i právního řádu dané země, znalostí jazyka apod., popř. není druhá strana neznalostí těchto skutečností znevýhodněna. Totéž v zásadě platí v případě, kdy by se spor vedl v jazyce, který je pro jednu ze stran jazykem mateřským, zatímco druhá strana tento jazyk buď neovládá vůbec anebo sice ovládá, nicméně znalost zdaleka není na úrovni mateřského jazyka. S tím se pak pojí i možnost zvolit právní řád, podle kterého má být spor rozhodován. Optimální je zvolit právní řád, který není právním řádem ani jedné ze stran, ale zároveň je oběma stranám do určité míry blízký a je pro ně také srozumitelný, popř. je ve vztahu k problematice relevantní. Může být také účelné zvolit právní řád země, kde má proběhnout dokazování (zejména pokud je nutné dokazování v terénu).[\[32\]](#) Taková volba právního řádu může však v praxi být mnohdy poměrně obtížná, protože mnohdy se v dnešní době potkávají obchodní partneři ze zcela odlišných právních kultur postavených na odlišných principech. Přesto však i zde má volba neutrálního (pro obě strany cizího) právního řádu řadu pozitiv.

V praxi je běžné, že se volí místo sudiště, které se nachází mimo stát obou stran, ale je vhodné ho zvolit tak, aby pro obě strany bylo dopravně dostupné, optimálně aby rozdíly ve vzdálenosti či nákladech na cestu nebyly příliš velké (pokud by strany do místa, kde má být spor rozhodován měly fyzicky cestovat). V dnešní době se však velmi často využívá rovněž alternativa online jednání.[\[33\]](#)

čímž již vzdálenost či náklady na cestu nehrají zdaleka tak velkou roli. V těchto případech pak již místo sudiště mnohdy není tak důležité jako bylo v době, kdy ještě bylo zvykem se řízení osobně účastnit.

Pokud se jedná o jazyk, ve kterém má být řízení vedeno, často se praktickým řešením jeví být anglický jazyk, a to zejména, pokud ani jedna ze stran není rodilým mluvčím, nicméně anglický jazyk alespoň do určité míry ovládá. Důvodem je i fakt, že anglický jazyk obvykle ovládají i rozhodci, ale také advokáti, čímž je poměrně snadné zvolit rozhodce, vybrat si advokáta, který stranu v řízení zastoupí, nicméně ani jedna ze stran nemá výhodu mateřského jazyka, která může být mnohdy klíčová. I volbě jazyka je v každém případě nutné věnovat dostatečnou pozornost, neboť řešení sporu může komplikovat fakt, že rozhodce neovládá zvolený jazyk na dostatečné úrovni, fakt, že je obtížné sehnat právního zástupce, který by byl ochoten řešit spor rozhodovaný podle určitého právního řádu, ale např. v jiném jazyce, než se v daném právním řádu používá apod.

Nevýhody rozhodčího řízení

Ačkoliv má rozhodčí řízení řadu výhod, má i některé nevýhody. Pozornost je zde věnována především užší pravomoci rozhodců ve srovnání se soudci. Zde je třeba zmínit, že pravomoci rozhodců jsou určovány jednotlivými právními řády, nicméně obecně tvrzení o. tom, že nejsou tak široké jako pravomoci soudců platí. Na příkladu českého právního řádu je možné uvést, že rozhodci nemají k dispozici žádné pořádkové ani donucovací prostředky, dle českého právního řádu ani nemohou vydávat předběžná opatření, čímž je v případě, že některá strana sporu má v úmyslu využít předběžné opatření, nutné řešit předběžné opatření u soudu, zatímco samotný spor u rozhodce, což je nepraktické.^[34] Navíc absence donucovacích pravomocí rozhodců má za následek, že i samotná ochota stran sporu spolupracovat s rozhodcem, je mnohdy klíčová pro rychlost a efektivitu řešení sporu.^[35] Je přitom pochopitelné, že strana, která si je vědoma, že její šance na úspěch ve sporu jsou nízké, nemusí být ochotna spolupracovat, naopak může usilovat o to, aby řízení protahovala.

Další významnou nevýhodou rozhodčího řízení je jeho jednoinstančnost, která vede k tomu, že rozhodčí nález je až na výjimky, kdy si strany buď výslovně sjednaly dvojinstanční řízení anebo splňuje podmínky pro soudní přezkoumání rozhodčího nálezu, nepřezkoumatelný.^[36] Na druhou stranu je právě jednoinstančnost důvodem, proč řešení sporu v rozhodčím řízení obvykle netrvá tak dlouho jako řešení sporu před soudem. Tato nevýhoda se velmi intenzivně projevuje rovněž v kontextu další nevýhody, kterou je nejednotnost aplikační praxe, kdy může být pohled různých rozhodců skutečně diametrálně odlišný, s čímž se pojí i skutečnost, že tentýž spor by dva rozhodci mohli rozhodnout zcela odlišně. Rozhodčí řízení je navíc na rozdíl od soudních řízení neveřejné, ani rozhodčí nálezy obvykle nejsou nikde uveřejňovány, čímž nedochází k žádnému sjednocování aplikační praxe mezi rozhodci, které je u soudů realizováno buď tím, že druhý stupeň aplikační praxe koriguje, ale i tím, že zejména judikatura Nejvyššího soudu, popř. Nejvyššího správního soudu, Ústavního soudu, ale mnohdy i vrchních soudů v ČR je zveřejňována, čímž soudci si mohou zjistit, jak byl spor podobný tomu, který nyní řeší, již v minulosti v České republice řešen.

Záleží mnohdy i na zkušenostech, znalostech či odbornosti rozhodce. V této souvislosti je nutné zmínit, že český právní řád nevyžaduje, aby rozhodce měl právnické vzdělání.^[37] čímž může být zásadní i rozdíl mezi rozhodcem neprávnickem, který má např. znalosti spíše technického charakteru a rozhoduje spory s tímto zaměřením a rozhodcem právníkem, který však například o technických otázkách, o kterých má rozhodovat, mnoho neví, může být poměrně zásadní.

Nevýhodou z hlediska mezinárodního práva obchodního může být i různé pojetí arbitrability v různých právních rádech, protože to, co v některých právních rádech je možné řešit v rozhodčím řízení, v jiných právních rádech nemusí být přípustné k řešení v rozhodčím řízení. Rozdílný přístup k arbitrabilitě může působit již na počátku vztahu stran působit nejasnosti, ale především v situaci,

kdy dojde na spor může vést k nejistotě a komplikovat průběh sporu a jeho řešení. Může totiž například nastat situace, kdy je spor arbitrabilní v místě, kde je rozhodován, nicméně v místě, kde má být následně rozhodčí nález vykonán, arbitrabilní není, čímž rozhodčí nález nebude možné vykonat, popř. jej bude možné vykonat, popř. bude jeho výkon ztížen.[\[38\]](#)

Závěr

Na výhody i na nevýhody lze nahlížet z různých úhlů pohledu. Pro každého může být zásadní výhodou anebo naopak nevýhodou něco jiného. Navíc jak se ukázalo na konkrétních příkladech (např. výhoda nižší ceny rozhodčího řízení), mnohdy jsou výhody spíše relativního charakteru a neplatí pro všechny případy. Totéž by se dalo říct i o nevýhodách.

Ačkoliv je výhod i nevýhod rozhodčího řízení skutečně celá řada, pozornost byla věnována primárně nižší ceně rozhodčího řízení, menší časové náročnosti rozhodčího řízení a možnosti zvolit si neutrální sudiště spolu s jazykem řízení a právním řádem, podle kterého má být rozhodováno. Jak se ukázalo, nižší cena rozhodčího řízení se týká spíše případů vyšších částek, o které se spor vede, popř. vnitrostátních sporů, jedná se o výhodu, kterou nelze popřít, ale jak se ukázalo na konkrétních případech v České republice i v zahraničí, neplatí zdaleka vždy. Rychlejší řešení sporu je výhoda, která je poměrně významná, nicméně opět mohou existovat případy, kdy řešení sporu v rozhodčím řízení rychlejší nebude (např. proto, že strany nebudou spolupracovat, bude se jednat o komplikovanou věc apod.). Neutrální sudiště, možnost volby jazyka a právního řádu řešení sporu zcela jistě jsou výhodou, nicméně je potřeba umět s nimi nakládat uvážlivě, tudíž zvolit si vhodné místo řešení sporu, jazyk řízení i právní řád v návaznosti na konkrétní charakteristiky sporu. Při nevhodném postupu se může z výhody snadno stát i nevýhoda.

Pokud se jedná o nevýhody rozhodčího řízení, byla pozornost věnována jednak užším pravomocem rozhodců, dále různé aplikační a rozhodovací praxi rozhodců, která někdy ústí až v nejednotnost rozhodování sporů a konečně různému pojetí arbitrability v jednotlivých právních rádech. Všechny tyto nevýhody samozřejmě mohou být kompenzovány řadou výhod rozhodčího řízení, nicméně pokud se strany domlouvají na řešení sporu v rozhodčím řízení namísto před soudem, měly by o nich zcela jistě mít určité povědomí.

JUDr. PhDr. Melinda Vrajková, LL.M., MBA

[\[1\]](#) ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 57.

[\[2\]](#) Tamtéž.

[\[3\]](#) BĚLOHLÁVEK, Alexander. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář.

2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 7.

[4] Tamtéž.

[5] Tj. v prosinci roku 2022.

[6] § 2 odst. 1 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení.

[7] KOCINA, Jan, POLÁČEK, Bohumil. Aktuální otázky rozhodčího řízení. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-349-0, s. 44-45.

[8] HOLÁ, Lenka, HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše. Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 109.

[9] RYŠAVÝ, Lukáš. Nezávislost a nestrannost rozhodce. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-707-1, s. 3.

[10] HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-142-7, s. 54-55.

[11] SVOBODA, Karel a kol. Občanský soudní řád: komentář. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-828-3, s. 4-5.

[12] § 2 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád.

[13] ŠÍNOVÁ, Renata a kol. Civilní proces: obecná část a sporné řízení. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-787-3, s. 1-8.

[14] HOLÁ, Lenka, HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše. Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 132-133.

[15] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 85-86.

[16] ARBITRÁŽNÍ CENTRUM. O rozhodčím řízení. Arbitrážní centrum s.r.o. [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[17] CZECH ARBITRATION CENTRE S.R.O. Náklady rozhodčího řízení. Czech Arbitration Centre s.r.o.[online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.arbitrators.cz/naklady.html>

[18] UNIE PRO ROZHODČÍ A MEDIÁLNÍ ŘÍZENÍ ČR. NAŘÍZENÍ O NÁKLADECH ROZHODČÍHO

ŘÍZENÍ. Unie pro rozhodčí a mediální řízení ČR [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[19] ROZHODČÍ SOUD PŘI HOSPODÁŘSKÉ A AGRÁRNÍ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY. Sazebníky nákladů rozhodčího řízení. Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře České republiky [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[20] Příloha - sazebník poplatků k zákonu č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích.

[21] Tamtéž.

[22] ROZHODČÍ SOUD PŘI HOSPODÁŘSKÉ A AGRÁRNÍ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY. Sazebníky nákladů rozhodčího řízení. Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře České republiky [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[23] CZECH ARBITRATION CENTRE S.R.O. Náklady rozhodčího řízení. Czech Arbitration Centre s.r.o.[online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[24] VIENNA INTERNATIONAL ARBITRATL CENTRE. VIAC Rules of Arbitration and Mediation 2021. Vienna International Arbitratl Centre [online]. [cit. 02.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[25] ELARB. Costs for arbitration. ELarb [online]. [cit. 02.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[26] Při kurzu 24,375 Kč za 1 Eur platnému ke dni 2.12.2022.

[27] Při kurzu 24,375 Kč za 1 Eur platnému ke dni 2.12.2022.

[28] ARBITRÁŽNÍ CENTRUM. O rozhodčím řízení. Arbitrážní centrum s.r.o. [online]. [cit. 29.11.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[29] ROZHODČÍ SOUD PŘI HOSPODÁŘSKÉ A AGRÁRNÍ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY. Řád rozhodčího soudu při hospodářské a agrární komoře ČR. Rozhodčí soud při Hospodářské a Agrární komoře České republiky [online]. [cit. 29.11.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[30] České soudnictví 2021: Výroční zpráva Ministerstva spravedlnosti. Aktuality - Portál justice [online]. Copyright © [cit. 02.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[31] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 83.

[32] HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 132-133.

[33] Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. On-line rozhodčí řízení. EPRAVO.CZ – Váš průvodce právem - Sbírka zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © 2022 [cit. 02.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[34] GLATZ, Viktor. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. Bulletin advokacie, odborný právní portál | Domů [online]. Copyright ©2018 [cit. 02.12.2022]. Dostupné >>> [zde](#).

[35] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 86.

[36] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 85-86.

[37] Zákon č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení.

[38] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 85-86.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Korporátní dluhopisy v ČR: růst trhu, regulatorní limity a koncentrace rizik v segmentu podlimitních emisí](#)
- [Dělení, převod a přechod podílu v s.r.o.](#)
- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)